

Spinning Houwe

Nieuwsbrief van de Stichting Waalres Erfgoed. Jaargang 17 nummer 3, november 2017.
Website: www.waalreserfgoed.nl. Redactie: Pia Wolters, lay out: Raimondo Bogaars. Verschijnt vier maal per jaar.

Rien Wols (BHIC)

De Commissaris van de Koningin over Aalst (3)

Tussen 1896 en 1925 was Mr. A.E.J. baron Van Voorst tot Voorst Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant. Een van zijn taken was het regelmatig bezoeken van alle gemeenten in de provincie. Van die werkbezoeken hield hij nauwkeurig verslag bij. Dit had hij in al die jaren over Aalst te melden:

Den 28 April 1911 bezocht ik Waalre, Aalst en Gestel. Aan het station te Aalst-Waalre vond ik mijn rijtuig. 's Avonds keerde ik via Eindhoven naar 's Bosch terug. Sinds mijn vorig bezoek kwam er eene nieuwe Roomsche kerk, benevens een liefdehuis (Zusters van Veghel); op de openbare school, die te klein geworden was, is thans weer volop plaats; gemeente gaf f. 4.000 voor liefdehuis.

Binnen 14 dagen zal de besteding plaats hebben van een nieuw Raadhuis; de plannen werden ontworpen door Koker, den gemeente-architect van Eindhoven. Ik maakte er aanmerking op, dat er maar ééne stookplaats kwam, nl in de Raadszaal, en dat de secretarie niet verwarmd kon worden; bovendien was er niet

voldoende gerekend op kastruimte, tot berging van stukken, materieel en archief.

Gemeente heeft thans 10 H.A. ontgonnen tot natuurweide; dat zal $\pm$ f. 2.000 gekost hebben; jaarlijks strooit men nog voor f. 108 kunstmest, terwijl de verpachting ruim f. 400 opbrengt. Voor rente en aflossing blijft dus f. 300 beschikbaar. Bovendien plantte men langs de weiden canada's, die zeer goed groeien, en later een aardig kapitaal zullen vertegenwoordigen.

Gemeente heeft een groote 30 H.A. mast, vooral jonge bosschen, die het goed doen; men wil dit jaar wat oud hout laten vallen om daarmede den bouw van het nieuwe Raadhuis te betalen. Men klaagt over het water; de Gennepsche watermolen doet veel kwaad, maar nog veel meer die te Eindhoven; men houdt de sluis te Eindhoven veel te lang gesloten; middelerwijl komen heel wat beemden enz. onder water; trekt Eindhoven de sluizen, dan is men in Aalst in een dag of drie het water kwijt.

Er is in Aalst alleen eene burgerlijke begraafplaats, die echter geheel als eene Katholieke begraafplaats is ingericht, met een Calvarieberg enz. Onder den Calvarieberg is het lijkenhuisje. Het gaat den menschen in Aalst goed; de bloeiende industrie draagt daartoe wel bij; armoede wordt er niet geleden; de algemeene toestand der behoeftige klasse is gunstig. De menschen wonen meestal in eigen woningen; die gehuurd wonen betalen f. 1 tot f. 1.15.

Voor Staatsboschbeheer voelt men niets; men blijft gaarne baas in eigen huis. De Fransche Zusters zijn weer vertrokken; ze vonden in Aalst geen bestaan; zij gingen gedeeltelijk naar Limburg, en werden gedeeltelijk verdeeld over verschillende kloosters in België. Den 27 Juni 1916 bezocht ik per auto vanuit Eindhoven de gemeenten Aalst, Dommelen en Riethoven. Het is de laatste maal, dat ik daar burgemeester Van Vorstenbosch ontmoet; hij heeft nl. ontslag gevraagd. Hij had zich met moeite nog de trappen van het Raadhuis opgewerkt: hij lijdt nl in hevige

De kerk van Waalre vlak na de bouw.

mate aan reumatiek en loopt op twee stokken. Met hem gaat een goed ambtenaar heen; dertig jaar heeft hij eerlijk en trouw naar best vermogen de belangen van de gemeente Aalst behartigd.

Hij heeft maar één wensch, nl dat de gemeentesecretaris van Aalst, de Heer Van Dommelen, hem als burgemeester moge opvolgen; doordat Van Dommelen met zijn dochter verloofd is, bleef dan voor hem de band met de gemeente Aalst ook nog eeniger mate bestaan.

De industrie heeft geen reden van klagen; de schoenfabriek, die wegens de tijdsomstandigheden een jr stop gezet werd, werkt weer evenals voorheen, en schijnt volop orders – vooral voor het leger – te hebben. De wasbleekerij gaat buitengewoon goed; de drie firmanten Koster, vader en twee zoons, wonen in drie mooie villa's aan het keurige plein te Aalst; naar hun doen en laten te oordeelen, moeten ze veel geld verdienen.

De wasscherij en weverij is nog wel geen groote zaak; maar jaarlijks wordt er uitgebreid en bijgebouwd, wel een bewijs, dat het de menschen goed gaat. De messenmakerij is het eigendom van een der twee wethouders, die met eigen volk de zaak drijft; hij heeft nog voor een jr grondstof in het voren; als dan de oorlog niet uit is, zal hij wel moeten stop zetten; hij vreest nl. geen onbewerkt staal uit Duitschland te zullen kunnen krijgen.

De beschrijving van de exploitatie der gemeentelijke bezittingen heeft de burgemeester, ten gevolge van de drukte der tijdsomstandigheden, niet bij kunnen houden. De finantieele resultaten zijn gunstig. Er zijn 12 H.A. natuurweiden, ± 50 H.A. dennenbosch en circa 600 canada's. Het gaat den boeren nogal goed; zij zijn met 130 koeien aangesloten aan de stoomzuivelfabriek te Valkenswaard. Een viertal boerderijen langs de Dommel hadden waterschade ten gevolge van het hooge water. Het nieuwe Raadhuis is een net gebouw-tje, dat voor de gemeente voldoende ruimte biedt: secretarie, raadszaal, en kamer voor het kadaster. Daaronder gelegenheid tot berging van kunstmest.

Vooraankondiging Donateursavond

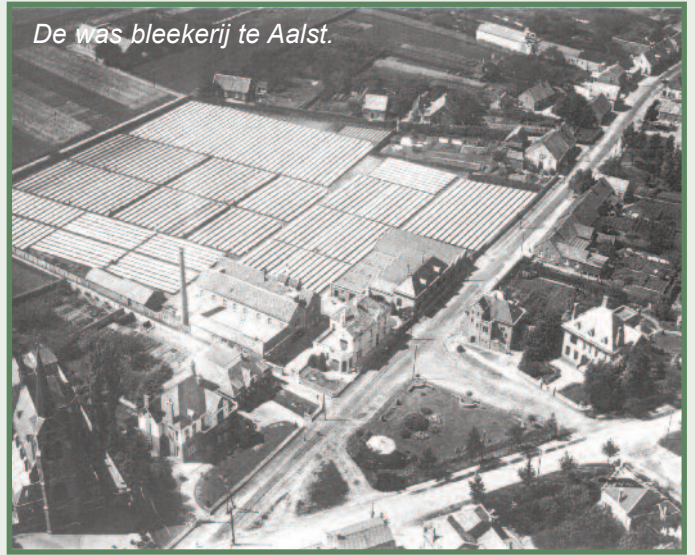
Op donderdagavond 23 november wordt er een donateursavond georganiseerd in Het Klooster te Waalre. Aanvang 20.00 uur.

Spreekster zal zijn Ria Berkvens van de Archeologische Afdeling Eindhoven. Zij heeft als onderwerp :

"Archeologie in Kempen- en Peelland".

U krijgt hierover nog een uitgebreide uitnodiging, maar we verzoeken u alvast deze datum in uw agenda te noteren.

De was bleekerij te Aalst.

Den 14 Augustus 1920 kwam ik weer in Aalst. De gemeenteraadsverkiezingen 1919 brachten twee nieuwe Raadsleden, beide arbeider; en twee andere wethouders. Ook hier is de woningnood groot; men bouwde 12 arbeiderswoningen; dat kost de gemeente 50 jr lang 12 x f. 60 = f. 720. Op den duur zullen er nog wel een pr woningen moeten bijkomen.

Gemeente is druk aan het ontginnen en is daarmee buitengewoon gelukkig geweest. Zij bouwde bovendien eene boerderij en verhuurde die met 30 H.A. grond aan een rijke boer uit de Beemster; deze betaalt 6% van de stichtingskosten van de boerderij, en bovendien per H.A. de eerste drie jaren f. 10,- en de volgende 25 jaren f. 40,-. Het laagspanningsnet voor de elektriciteit kost ± f. 9.000; men rekent, dat het bedrijf zich na drie jaar zal dekken.

Saane te Roosendaal had veel geld voorgeschooten aan Maple Farm te Seppe (Oudenbosch); de zaak marcheerde niet; om zijn geld te redden werd er eene Naaml. Vennootschap opgericht; daarin werden ingebracht de kweekerij te Seppe en die onder Stratum (Aalst); Saane garandeerde het eerste jr 6%; dat is uitbetaald; nadien geen dividend was verdiend. Maple Farm huurde zeer duur 9½ H.A. door Aalst ontgonnen gronden.

Geen waterschade; ook niet van de watermolens te Gennep en Eindhoven; de gronden langs de Tongreep lijden veeleer van de droogte. Aalst geeft geen subsidie aan armbestuur; eene afdeling van het Wit-Gele Kruis is in wording. Aalst wil zelfstandig blijven; de finantien maken dat mogelijk. Voor eene vereeniging met welke gemeente ook, voelt men niets. De hoofdelijke omslag bedraagt f. 5000.- = 1 7/10%.

Als de canada's welke langs de wegen staan, gehakt zullen zijn, wil men geen nieuwe planten; ze bederven de wegen. Het gaat den boeren vrij goed; aantal koeien blijft stationair; er heerscht nog al mond- en klauwzeer; gelukkig geen kwaadaardige soort.

Herdenkingsmaand bevrijding van Brabant september 1944

Het is weer september geweest en dat betekent dat onze gedachten uitgaan naar de oorlogsjaren en de bevrijding. Dat was voor Brabant al in september 1944, voor de rest van Nederland kwam er toen nog een barre winter. Vooral in het westen herinnert men zich de "hongerwinter" van '44-'45 maar al te goed. Wij hebben hier enige feiten voor u op een rij gezet.

Foto 1, op deze foto ziet u een beschadigd dak van de Kerk te Aalst, de O.L.V. Presentatiekerk. Dat komt omdat de kanonnen van de bevrijders vanuit België richting Eindhoven schoten. Er zaten nl. nog Duitsers bij de Tongelreep, in de Moerputten, en die moesten verjaagd worden om de opmars van het Britse 2de leger naar Arnhem te kunnen ondernemen. Er waren echter diverse missers, omdat de techniek toentertijd nog niet zo vergevorderd was, dat men over die grote afstand exact het doel kon treffen. Zodoende geschiedde het, dat een explosief soms terecht kwam waar dat niet de bedoeling was. Zo vielen er meerdere granaten in de Gestelsestraat, waarbij o.a. het echtpaar Van der Sanden werd gedood. In de Emmastraat overleed hierdoor de 4-jarige Marietje Hurkens.

Aan de Aalsterweg bij het kruispunt met de Goudbergstraat/Emmastraat hebben gedurende de bevrijding op 18 september 1944, meerdere tanks gestaan (foto 2). De tank op de foto behoort tot het 2de bataljon Irish Guards en staat bij bakker Scheepers op de stoep geparkeerd met zijn kanon op Eindhoven gericht. Dit kwam omdat de Britten op een Duitse opstelling bij Eikenburg waren gestuit en dat er over en weer werd geschoten. De Britten die rond 10.00 uur Aalst binnen kwamen hebben tot ongeveer 17.00 uur stil gestaan in Aalst alvorens de opmars naar Arnhem (operatie Market Garden) hervat kon worden.

In de tijd direct na de oorlog was er van alles te kort. Daar is toen de Brabantia ingesprongen. De soldaten lieten veel blik achter. Hun eten zat in blik en ook de benzine, waar hun auto's en tanks op reden. Hiervan werden toen mokken en o.a. dakpannen van blik gemaakt (foto 3). Er was enorme vraag naar dakpannen, nadat ook Eindhoven nog een bombardement kreeg op 18 september 1944.

Het overlijdensregister van Waalre

Als we het overlijdensregister van Waalre van na de oorlog doornemen komen we daar een aantal opmerkelijke namen tegen. Allereerst de namen van mensen die in de oorlog omgekomen zijn in den vreemde en pas na de oorlog zijn ingeschreven in het Waalres register omdat ze in Waalre woonachtig waren.

Zo wordt op 16 december 1947 Maria van der Linden ingeschreven aan de hand van een uitreksel uit het overlijdensregister van Ravensbrück waaruit blijkt dat zij 17 januari 1945 is overleden in Ravensbrück. Maria was gehuwd met Willem van de Pol en is ook bekend met haar verzetsnaam Mevrouw Brant. Op 15 januari 1948 wordt vanuit het overlijdensregister van Berlijn Antonius van Wijngaarden ingeschreven, hij is op 29 juli 1944 overleden aan het Oostfront in Narwa een stad in Estland. Zo staat er ook een joods echtpaar in dat vanuit onze gemeente is afgevoerd: het echtpaar de Jongh-Biedermann, overleden in Sobibor. Op 16 mei 1946 worden er twee tewerkgestelden ingeschreven: Stefanus Theunissen en Johannes Haine. Verder wordt er nog Olga Nellen vermeld, overleden in Hannover. Maar er is ook nog een andere groep van mensen die elders woonachtig waren maar in onze gemeente overleden zijn. Ook zij staan in het overlijdensregister van Waalre. Dit zijn 10 evacuees die tijdens hun verblijf in Waalre zijn overleden. Dit is een relatief grote groep, verklaarbaar omdat het ziekenhuis van Boxmeer met zijn doodzieke patiënten zijn intrek had genomen in het gasthuis van de zusters in Waalre. Op volgorde van overlijden zijn dit Maria Hendricx,

Petronella van Agten, Anna van de Harg, Maria Jacobs, Leonardus Schellens, Maria Gerard Arnold Sengers, Robert Genders, Jacobus Klösters, Petrus Kersmakers en Grietje van Alfen.

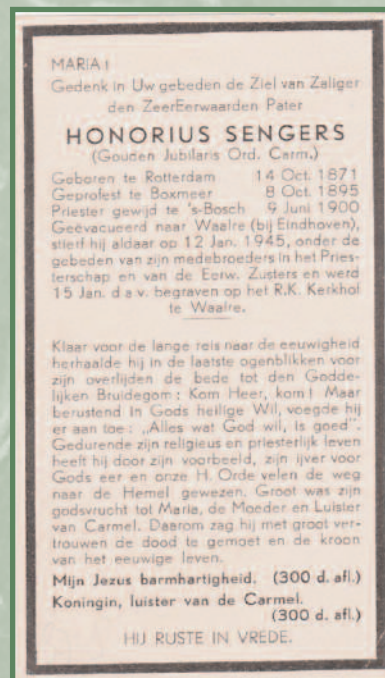

Van twee van hen heb ik meer informatie kunnen vinden: Een foto van Petrus Kersmakers, hij was pastoor in Dreumel ten tijde van de oorlog. Dreumel is een klein plaatsje in de Betuwe vlakbij Wamel. Waarschijnlijk verbleef hij bij familie, want hij was geboren in Waalre. Hij is ook begraven in Waalre en zijn graf ligt nog steeds op het oude kerkhofje.

Voor meer informatie over Petrus Kersmakers: www.tremele.nl

Petrus was niet de enige geestelijke, want Maria Arnold Gerard Sengers was een pater in de Orde van de Carmelieten. Zijn geestelijke naam was Honorius, maar hij werd ook "Paterke Sengers" genoemd, die twee namen komen we tegen op zijn bidprentje en in een krantenbericht uit het Eindhovens Dagblad van 16 januari 1945. Volgens zijn bidprentje is hij ook begraven op het kerkhof in Waalre, maar ik heb zijn graf niet kunnen vinden. Of hij is geruimd, of hij is verplaatst of ik heb niet goed gekeken.

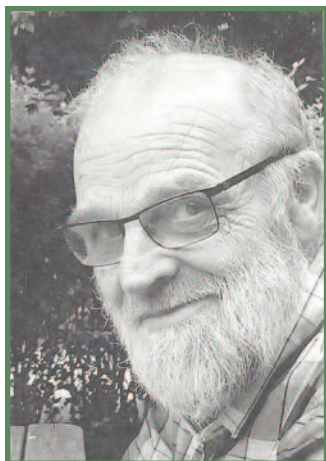

In memoriam Harrie van de Laak

Op 12 september j.l. verloren wij andermaal een bevlogen en zeer gewaardeerde medewerker, die al vele jaren zich bezig hield met het erfgoed van Waalre.

Een echte Aalstenaar, Harrie van de Laak, in zijn jeugd wonende in een boerderij in de Laarstraat in Aalst. Hij werkte op de ouderlijke boerderij met zijn handen, maar was ook met zijn hoofd graag en veel bezig. Zo heeft hij een zeer goed gedocumenteerd archief opgezet voor Waalres Erfgoed, waar wij nog vele vruchten van zullen plukken. Hij verzamelde ook veel oude ansichten over Aalst en Waalre.

Harrie had nog veel plannen, was opa van zeer jonge kleinkinderen, waarvoor hij nog grote plannen had, om een speeltuin voor te bouwen. Ook zijn laatste wandeling naar Compostella de Santiago moest nog worden voltooid.

Helaas heeft Harrie dit alles niet meer mogen afmaken. Enige weken geleden kwam het bericht dat hij ongeneeslijk ziek was en hij is op 12 september overleden, slechts 68 jaar oud geworden. Wij zullen hem blijven gedenken als een ingetogen, hardwerkende onderzoeker. Wij wensen vanaf deze plaats zijn familie sterkte en de moed om zonder Harrie verder te gaan. (Ook in deze nieuwsbrief vindt u andermaal een artikel van Harrie van der Laak)

Verzoek aan onze donateurs

Wij vragen diegenen, die nog niet hun jaarlijkse bijdrage van minimaal 12.50 euro hebben voldaan, om dat alsnog te doen.

Wij zenden geen acceptgiro, de kosten daarvan zijn voor ons te hoog.

U kunt uw bijdrage overmaken op rekening nummer NL 96 RABO 0155799339 tnv penningmeester Stichting Waalres Erfgoed.

Wij danken u voor uw bijdrage en steun aan onze stichting voor behoud van ons Erfgoed.

**Waalres Erfgoed is gevestigd in de Heemkamer
op de bovenverdieping van 'Het Klooster',
Hoogstraat 6, 5581 BK Waalre.**

Tel: (040) 2214989

Website: www.waalreserfgoed.nl

Bank: IBAN nr. NL96RABO0155799339

t.n.v. Stichting Waalres Erfgoed

**De heemkamer is op maandag-, woensdag- en
donderdag middag geopend voor bezoek.**